

Vejledning til FRISKOLERNEs Standardvedtægt april 2024

Formål

Hensigten med vejledningen er at give skolen hjælp til at udforme skolens vedtægt, således at den både passer til skolens ønsker og behov, samt opfylder kravene i vedtægtsbekendtgørelsen.

I vejledningen belyses de enkelte paragraffer med henblik på, at man på skolen kan tage stilling til, om der er behov for at tilføje yderligere bestemmelser eller formulere en given paragraf anderledes, end det foreslås i standardvedtægten.

Grundlag for vejledningen

Vejledningen knytter sig til ”Standardvedtægt udarbejdet af FRISKOLERNE og påset af Børne- og Undervisningsministeriet i april 2024.

Om brugen af standardvedtægten – og ansvaret for ændringer

Standardvedtægten er påset af Børne- og Undervisningsministeriet. Hvis skolen ønsker at fravige standardbekendtgørelsen ved at tilføje flere bestemmelser eller omformulere nogle af de foreslåede paragraffer, er det meget vigtigt, at skolens bestyrelse sikrer sig, at de tilføjede eller omformulerede paragraffer er i overensstemmelse med den gældende vedtægtsbekendtgørelse.

Tilsvarende er det naturligvis også vigtigt, at samtlige krav i vedtægtsbekendtgørelsen er opfyldt. Derfor skal man også være påpasselig med at slette paragraffer, som fremgår af standardvedtægten.

Nyoprettede skoler og skoler, der fusionerer, skal have deres vedtægter godkendt af Undervisningsministeriet.

Skoler, der allerede én gang har fået deres vedtægter godkendt af Undervisningsministeriet, er selv ansvarlige for efterfølgende ændringer i henhold til vedtægtens krav herom, og skal således ikke sende de ændrede vedtægter til godkendelse.

Det er bestyrelsens ansvar, at vedtægten er gyldig. For at være gyldig skal vedtægten dels opfylde kravene i vedtægtsbekendtgørelsen, dels være offentliggjort på skolens hjemmeside, hvor også datoen for offentliggørelse skal fremgå. Endvidere skal eventuelle ændringer af skolens vedtægter være godkendt og vedtaget på en lovlige måde, hvilket vil sige på den måde, som det fremgår af den uændrede vedtægt.

Vejledningen – og standardvedtægten - er udarbejdet af Friskolernes Hus, som står til rådighed for sparring og rådgivning om udformningen af vedtægter.

April 2024

Friskolernes Hus

Vejledning og kommentarer til paragrafferne i standardvedtægten

Til § 1

De åbne felter skal udfyldes med skolens navn, adresse, hjemstedskommune og oprettelsesdato. Oprettelsesdatoen er normalt datoen for den stiftende generalforsamling. CVR er det Centrale Virksomhedsregister, som er statens stamregister for virksomheder. CVR-nummer udstedes af Erhvervsstyrelsen via „virk.dk”.

Hvis skolen har en skolefritidsordning (SFO) eller driver dagtilbud og heltidsskolefritidsordninger efter friskolelovens § 36 a. og § 36 b., bør man overveje at nævne disse aktiviteter sammen med kernevirkomheden ”grundskole med...”. Hvis skolen fx ikke udbyder dagtilbud, skal dette slettes i standardvedtægten.

Hvis man ved oprettelsen er i tvivl om, hvorvidt man på et senere tidspunkt vil udbygge med SFO, børnehave eller vuggestue, kan man anvende en formulering, der viser, at skolen ikke har forpligtet sig til at udbyde disse aktiviteter, men at der er mulighed for det, fx ved at skrive:

”Skolen kan udbyde.... ”

Til § 2

Det er et krav, at skolens formål beskrives som skoledrift i henhold til friskoleloven, herunder at kravene om frihed og folkestyre, demokratisk dannelse og ligestilling mellem kønnene nævnes, således som vedtægtsbekendtgørelsen angiver.

Skolen kan, ud over den krævede formålsbeskrivelse, anføre yderligere formål, herunder anføre skolens værdigrundlag som en del af sit formål. Skolens formål må ikke være i strid med lovgivning og reglerne på området.

Til § 3

Paragraffen indeholder kun obligatoriske bestemmelser. Det bemærkes, at begrebet skolekreds beskrives nærmere i § 4.

Til § 4

Stk. 1

Bestemmelsen i § 4 stk. 1 er obligatorisk og knyttet til friskolelovens bestemmelse om, at forældre kredsen består af den personkreds, der har forældremyndighed over de indskrevne elever på skolen. Forældre kredsen består altså også af forældre, der ikke har fælles bopæl med eleverne.

Stk. 2

Bestemmelsen om skolekreds i § 4 stk. 2 er ikke et krav. Imidlertid er det almindeligt, at friskoler har en skolekreds.

Ved en skolekreds forstås her en medlemskreds, der omfatter såvel forældre kredsen som andre, der er godkendt af bestyrelsen som medlemmer.

Ved skoler, der har en børnehave og/eller vuggestue, vil det være oplagt, at forældrene til børn i børnehaven/vuggestuen sikres medlemskab af skolekredsen via vedtægten. Med det formål kan § 4, stk. 2 formuleres således:

”Stk. 2.

Skolekredsen er baggrund for skolens virke. Skolekredsen består af skolesøgende børns forældre (forældre kredsen), forældre til børn i dagtilbuddet, samt andre, der af bestyrelsen godkendes som medlemmer. Bestyrelsen fastsætter kontingent for medlemskab af skolekredsen. Bestyrelsens afgørelse om medlemskab kan indankes for generalforsamlingen såvel af den, bestyrelsen har afslået at optage, som af et eventuelt mindretal i bestyrelsen.

Til § 5

Retten til at drive skole med skolekreds (altså en medlemskreds ud over den lovbestemte forældre kredsen) forudsætter, at vedtægterne indeholder tydelige bestemmelser for medlemskabet.

Bestemmelsen i § 5, stk. 3 om eksklusion fra skolekreds, og dermed også fra forældre kredsen, hvis medlemmet har børn på skolen, er en yderst alvorlig sanktion. Man bør derfor nøje overveje, såvel hvilke begrundelser, der kan være for en eksklusion, som spørgsmålet om, hvorvidt bestyrelsens beslutning om en eksklusion skal kunne påklages. I standardvedtægten foreslår vi, at en afgørelse kan påklages til skolens generalforsamling.

Bemærk, at friskolelovens § 4a og FN's børnekonvention skal iagttages, såfremt en eksklusion fra skolekredsen medfører, at én eller flere elever ikke længere kan gå på skolen. I praksis betyder det, at der ikke kan træffes beslutning, før børnene har været hørt, således at børnenes perspektiv og eventuelle synspunkter kan indgå i beslutningsgrundlaget.

Til § 6

Tilsynsbestemmelserne fremgår af friskolelovens kapitel 3 og af „Bekendtgørelse om valg og certificering af tilsynsførende ved frie grundskoler”, samt „Bekendtgørelse om selvevaluering ved frie grundskoler”.

Til § 7

Friskoleloven stiller ikke krav om, at skolen har en generalforsamling. Enkelte skoler afholder ikke generalforsamling, idet bestyrelsesmedlemmerne udpeges på anden vis. Det er dog absolut undtagelsen, at skolen ikke afholder generalforsamling.

Under alle omstændigheder skal der afholdes et valgmøde, hvor forældre kredsen kan vælge mindst 2 forældre, som skal indtræde som bestyrelsesmedlemmer. Friskoleloven indeholder nemlig et krav om, at mindst 2 af bestyrelsens medlemmer skal være valgt af og blandt forældrene.

Den foreliggende formulering udnytter muligheden for, at skolens medlemmer inddrages ved beslutninger på de områder, friskoleloven giver mulighed for det. Dog har vi valgt at se bort fra muligheden for, at generalforsamlingen godkender pantsætning af fast ejendom, da det i praksis oftest blot medfører en tung og mere besværlig procedure uden et reelt økonomisk indhold for skolens medlemmer.

Til § 8

I de tomme felter skal der indsættes antal bestyrelsesmedlemmer og antal medlemmer af

forældrekreds/skolekreds, der kan forlange en ekstraordinær generalforsamling afholdt.

Friskolernes Hus anbefaler i tråd med ministeriets udmeldinger, at skolerne angiver, at to bestyrelsesmedlemmer og 25 % af forældrekreds/skolekreds kan kræve en ekstraordinær generalforsamling afholdt.

Til § 9

Indholdet i denne paragraf må anses som obligatorisk, hvis skolen har generalforsamling. Beslutninger om „almindeligt flertal” er bestemt i vedtægtsbekendtgørelsen, idet der i vedtægten kun kan indsættes bestemmelser om kvalificeret flertal på afgrænsede områder.

Jf. bemærkningen til § 5 kan det overvejes, om der skal tilføjes en bestemmelse angående adgangen til at stemme pr. fuldmagt i skolekredsen.

Til § 10

Ad. stk. 1

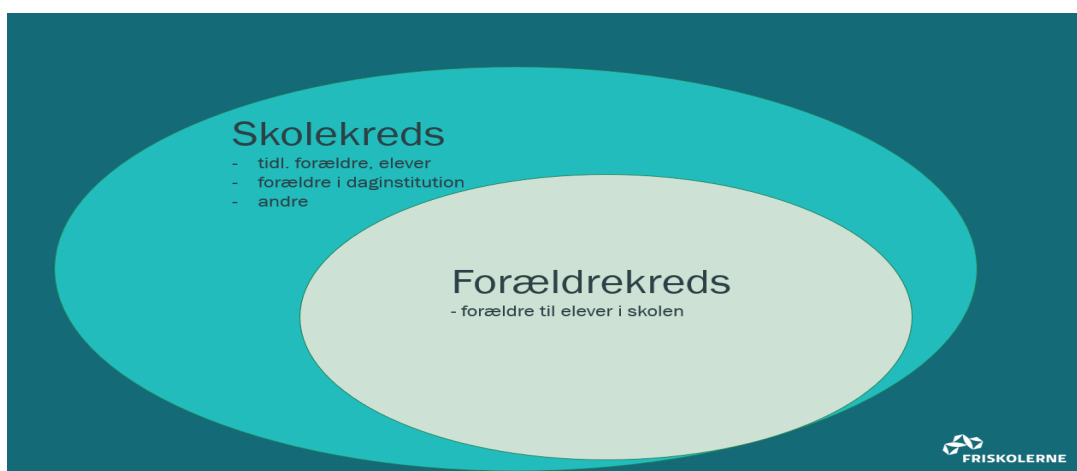
Bestyrelsens størrelse skal angives med et fast antal medlemmer på mindst 5 personer.

Hvad angår nye skoler, er det vigtigt at være opmærksom på, at bestyrelsens sammensætning skal afspejle, når skolen er i drift, og ikke en foreløbig bestyrelsessammensætning.

Ad. stk. 2

Det er op til skolen at beslutte, hvor mange bestyrelsesmedlemmer der skal vælges i henholdsvis forældrekredsen eller skolekredsen, så længe det sikres, at mindst to bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt forældre til elever på skolen.

Bestyrelsen har ansvaret for, at kun forældre med forældremyndighed opstiller og stemmer ved afstemninger i forældrekredsen. Tilsvarende har bestyrelsen ansvaret for, at kun personer, der er medlemmer af skolekredsen, opstiller og stemmer ved afstemninger i skolekredsen. Bemærk, at som følge af, at forældrekredsmedlemmer i denne standardvedtægts forståelse også altid er medlemmer af skolekredsen, vil et forældrekredsmedlem kunne deltage i valg både i skolekreds og forældrekreds.

Ad. stk. 3 og stk. 4

Standardvedtægten tager udgangspunkt i en funktionsperiode på 2 år. Skolen kan vælge at ændre vedtægten, således at funktionsperiode højst er op til 4 år.

Bestemmelsen om afsætning af et bestyrelsesmedlem ved en tillidsafstemning er valgfri, men en tillidsafstemning vil aldrig kunne gennemføres, hvis bestemmelsen ikke fremgår af vedtægten.

Ad. stk. 5

Skolen skal vælge hvor mange suppleanter, der skal vælges til de to kredse; forældre- og skolekreds. Skolen skal dog vælge mindst en suppleant til forældre kredsen og en suppleant til skolekredsen.

Til § 11

Stk. 1

Der kan indsættes en bestemmelse i skolens vedtægter, der giver medarbejderne (skolelederen undtaget) ret til at vælge bestyrelsesmedlemmer: 1 medlem såfremt bestyrelsen består af 5 medlemmer, og 1 eller 2 bestyrelsesmedlemmer, såfremt bestyrelsen består af mere end 5 medlemmer.

Det er kutyme, at skolens leder deltager i alle bestyrelsens møder, således at samarbejdet mellem den ansatte ledelse, skolelederen, og den valgte ledelse, bestyrelsen, understøttes.

Imidlertid er det almindeligt udbredt, at medarbejderne udpeger en kollega, som kan deltage i bestyrelsens møder som observatør. Tilsvarende kan det tillades, at eleverne vælger en elevrepræsentant, som kan overvære bestyrelsesmøderne som observatør. Observatører kan naturligvis udelukkes fra mødet, når der behandles sager omfattet af tavshedspligt, eller når sagens indhold kræver fortrolighed om forhandlingerne.

Observatører kan tildeles mulighed – eller ret – til at udtale sig om de spørgsmål, som bestyrelsen behandler; men observatører har ikke ansvar for bestyrelsens beslutninger og kan ikke stemme. Det anbefales endvidere, at observatører betragtes som netop observatører og ikke som repræsentanter for en given interesse, fx lærergruppen eller en anden personalegruppe.

Ad. stk. 5.

Bestyrelsesmedlemmer skal være uafhængige af andre interesser og må således ikke være bundet af forskrifter eller beslutninger fra andre, herunder fx foreninger, donorer, långivere m.fl., men skal alene arbejde ud fra egen overbevisning om, hvad der tjener til skolens bedste. Denne bestemmelse skal indgå i alle vedtægter.

Til § 12

Bestyrelsen skal have en formand, men det er valgfrit, om en bestyrelse vil vælge næstformand og kasserer.

Bestemmelsen om, at bestyrelsens forretningsorden optages som bilag til vedtægten, skal IKKE forstås således, at forretningsordenen er en del af vedtægten og fx skal godkendes og ændres efter samme bestemmelser som vedtægten. En sådan forståelse er decideret uhensigtsmæssig. Forretningsordenen er et supplement til vedtægten, som ligger i forlængelse af vedtægten og udarbejdes, godkendes og ændres løbende af bestyrelsen. Der er ikke krav om, at forretningsordenen skal offentliggøres på skolens hjemmeside – det anbefales dog for at fremme transparens og demokrati.

Ad. stk. 4.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at formanden overlader det til en anden mødedeltager at være ordstyrer. Tilsvarende er bestemmelsen ikke til hinder for, at man i forretningsordenen fastlægger en anden rutine for udfærdigelse af referat, som

underskrives på et efterfølgende møde.

Til § 13

Bestyrelsesmedlemmer skal opfylde friskolelovens generelle habilitetsregler for at være medlem af bestyrelsen. Reglerne fremgår af friskolelovens § 5. Bestyrelsesmedlemmer er desuden underlagt forvaltningslovens bestemmelser i kapitel 2 om habilitet og i kapitel 8 om tavshedspligt.

Til § 14

Ad. stk. 1-3

Disse bestemmelser indeholder overordnet obligatoriske bestemmelser som følge af friskoleloven og vedtægtsbekendtgørelsen.

Ad. stk. 4.

En del skoler medtager også ”pantstætning” af fast ejendom som en af de beslutninger, generalforsamlingen skal involveres i. Det er ikke et krav, og det kan i praksis give unødige problemer i forbindelse med hjemtagning af lån.

Ad. stk. 5.

Der kan i vedtægterne optages en bestemmelse om, at bestyrelsen kan overdrage skolens leder sin ret til at ansætte og afskedige skolens øvrige personale. Se i øvrigt vejledningens bemærkninger til § 17, stk. 3.

Til § 15

De frie grundskoler er hverken omfattet af forvaltningsloven eller offentlighedsloven med disse loves bestemmelser om aktindsigt. § 15 lægger derfor op til, at bestyrelserne udformer skolens egne bestemmelser om ret til indsigt i skolens forhold, idet minimumskravene for medlemmer af forældrekræds og skolekræds, samt for ansattes rettigheder, skal fremgå af vedtægten.

Skolen er omfattet af Databeskyttelsesloven, som giver registrerede personer, (det vil sige ansatte, elever og forældre), ret til indsigt i alle de oplysninger, skolen har registreret om den pågældende.

Til § 16

Bestemmelserne om tegningsret er obligatoriske. Prokura har i denne sammenhæng en særlig betydning og er en mere vidtgående beføjelse end en fuldmagt, som tillægges eller naturligt følger af stillingen. Hensigten med bestemmelsen er, at det skal være umuligt for bestyrelsen at fralægge sig det overordnede ansvar. Bestemmelsen forhindrer ikke, at en bestyrelse giver (stillings-)fuldmagter til skoleleder og administrativt personale, således at disse fx kan disponere i forhold til pengeinstitut.

Til § 17

I standardvedtægten har vi foreslået 3 forskellige bestemmelser, som man kan vælge imellem. Her følger et par bemærkninger om de 3 muligheder, der peges på i standardvedtægten:

a) ***”Skolens leder ansættes og afskediges af bestyrelsen”.***

Denne formulering tager udgangspunkt i, at bestyrelsen har det overordnede ansvar og dermed også ansvaret for, at den ansatte leder arbejder i overensstemmelse med skolens værdier og lovgivningen, samt varetager sine opgaver tilfredsstillende. Endvidere respekterer formuleringen rammerne for behandlingen af eventuelle problemer, herunder navnlig ansættelsesretlige spørgsmål, der skal håndteres som et mellemværende mellem den ansatte og

ledelsen, hvor skolelederen er den ansatte, og bestyrelsen er arbejdsgiveren.

b) ***”Skolens leder ansættes og afskediges af generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen”.***

Denne formulering tager udgangspunkt i, at skolelederen, i henhold til friskoleloven, har ansvaret for, at eleverne opfylder undervisningspligten. Da forældrene har valgt, at deres børn skal opfylde undervisningspligten i netop denne skole med netop dette værdigrundlag, er det også forældrene, der skal godkende lederen. Over for denne betragtning kan der rejses nogle spørgsmål, som man bør overveje følgende:

- En generalforsamling kan næppe få tilstrækkelig viden om kandidaten til at foretage en reel bedømmelse af vedkommende.
- I henhold til friskoleloven er ansættelser og afskedigelser bestyrelsens ansvar. Og det er bestyrelsens ansvar, at de fagretlige spilleregler overholdes.
- I tilfælde af en afskedigelse betyder det også, at generalforsamlingen, som får forelagt sagen, ikke kan få adgang til det fulde beslutningsgrundlag. Dette skyldes, at en bestyrelse ikke offentligt kan omtale de tjenesteforhold, som måtte ligge til grund for indstillingen til afskedigelse, uden at overtræde blandt andet de ansættelsesretlige. Derfor er det problematisk at inddrage en generalforsamling i en opsigelse.

c) ***”Skolens leder ansættes af generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen. Skolens leder afskediges af bestyrelsen”.***

Denne formulering er et forsøg på at imødekomme, at forældrekredsen godkender bestyrelsens valg af ny skoleleder samtidigt med, at de indvendinger, der er imod, at generalforsamlingen afskediger skolelederen, tages til efterretning.

Bestemmelsen i stk. 3 giver mulighed for, at bestyrelsen også kan give skolelederen bemyndigelse til at ansætte og afskedige ansatte uden forudgående godkendelse fra bestyrelsen. Det anbefales, at bestyrelsen drager omsorg for, at der udarbejdes en nærmere beskrivelse af arbejdsdelingen mellem bestyrelse og skoleleder, så skolelederens kompetencer/beføjelser og pligter er tydeliggjort. Det anbefales, at beskrivelsen opdateres jævnligt.

Til § 18

Bestemmelsen er obligatorisk i sin helhed.

Til § 19

Bestyrelsen er ansvarlig for vedtægtsændringer. Vedtægtsændringer kan derfor ikke gennemføres af generalforsamlingen, uden der foreligger en indstilling fra bestyrelsen.

I tilfælde, hvor ministeriet har pålagt skolen at gennemføre ændringer eller såfremt en ændring af ministeriets vedtægtsbekendtgørelse gør en ændring nødvendig, anbefaler vi dog, at bestyrelsen skal kunne træffe beslutning alene, således som det fremgår af stk. 4.

Generalforsamlingsbeslutning på to efter hinanden følgende generalforsamlinger med kvalificeret flertal skal ses som en sikring mod utilsigtet ændring af fx skolens formålsparagraf.

Til § 20

Nedlæggelsesbestemmelserne er i det store og hele obligatoriske i henhold til lovgivningen og vedtægtsbekendtgørelsen. Det skal dog understreges, at bestyrelserne har handlingspligt, uanset de generelle bestemmelser om nedlæggelse, såfremt at skolen at økonomiske grunde ikke kan videreføres, men skal lukkes og eventuelt behandles efter konkurslovgivningen.

Stk.6

FRISKOLERNE foreslår, at eventuelle overskydende midler ved skolenedlæggelse skal tilfalde Friskolefonden. Fonden støtter medlemsskolerne økonomisk fx i kritiske situationer med lån til byggeri, men fonden yder kun støtte til skoler, hvor Friskolefonden i skolens vedtægt er indsat som ”arving”. I lovmærkningerne til ændringen af vedtægtskravene i friskoleloven i 2012 gives der fortsat hjemmel til at indskrive Friskolefonden som ”arving”.

Ønsker skolen ikke at indsætte Friskolefonden som ”arving”, skal følgende bestemmelse fremgå af vedtægten: *”Eventuelle overskydende midler ved skolens nedlæggelse skal med børne- og undervisningsministerens godkendelse anvendes til skolevirksomhed, der støttes i henhold til friskoleloven.”*

Til § 21

Det er en gyldighedsbetingelse, at skolens vedtægter er offentliggjort på skolens hjemmeside. Det betyder, at eventuelle vedtægtsændringer først er gyldige, når de er offentliggjort på hjemmesiden. Det er altså ikke nok, at bestyrelsen og/eller generalforsamlingen har godkendt en vedtægtsændring – denne skal også offentliggøres på skolens hjemmeside for at være gyldig.

Datoen for offentliggørelse på hjemmesiden skal fremgå.